

Notat

Dato 18.12.2014

Regional Udvikling

Side 1

Opmærksomhedspunkter til de 4 overordnede udfordringer

De fire udfordringer findes på flere niveauer, fra de store globale til de mere konkrete nationale og regionale.

Samtidig skal udfordringerne også ses i lyset af Europa 2020-strategien, som adresserer de udfordringer, som EU står over for i forhold til den aldrende befolkning, klimaændringer og konkurrencen fra nye vækstøkonomier. Europa 2020-strategien skal fremme høj beskæftigelse, produktivitet og social samhørighed gennem fokus på tre prioritetsområder: Intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst.

Der er nu gennemført en række workshops og seminarer i efteråret 2014 med henblik på at kvalificere udfordringerne yderligere. Notatet indeholder således de justerede udfordringer samt en række fokuspunkter, som skal indgå i det videre arbejde med den regionale vækst- og udviklingsstrategi frem til vedtagelse i sommeren 2015.

KONKURRENCEEVNE*Uddannelsesdebatten 3. oktober 2014*

- Der skal sættes fokus på et sammenhængende og rummeligt uddannelsessystem.
- Det skal være muligt at etablere lokale løsninger – samarbejde med virksomheder, campus' – alt med fokus på at opretholde det gode og relevante udbud.
- Der skal sætte fokus på vejledningssystemet/indsatsen – de unges valg skal kvalificeres, hvis muligt.
- Der skal sættes fokus på udbud og efterspørgsel efter højtuddannet arbejdskraft.

Konkurrenceevnedebatten den 3. november 2014

Inden for temaet *vækst- og innovationskultur*:

- at få flere virksomheder til at fokusere på deres vækstmuligheder
- at blive bedre til at identificere og understøtte de

vækstpotentielle virksomheder

Inden for temaet *værdiskabelse og produktivitet*:

- at skabe vækst hos flere virksomheder – både med direkte og indirekte eksport
- at understøtte vækst i hele regionen

Inden for temaet *arbejdskraft og kompetencer*:

- at opnå øget viden om fremtidens objektive kompetencebehov – på kort og på langt sigt
- at forbedre virksomhedernes bestillerkompetencer
- at forbedre samarbejdet mellem beskæftigelses-, uddannelses- og erhvervsområdet
- at øge arbejdsmarkedets motivation til videreuddannelse
- at øge arbejdsstyrkens faglige og geografiske mobilitet

Inden for temaet *globalisering*:

- at skabe et internationalt mindset, hvor det er attraktivt at arbejde i udlandet og være åben over for udenlandsk arbejdskraft
- at gøre SMV'erne mere internationalt orienterede både fagligt og sprogligt

Konference den 11. november 2014

Professor Philipp Schröder havde følgende opmærksomhedspunkter:

- Danmark er et højindkomst land - men vi taber terræn.
- Danmark er et højproduktivt land - men vi taber terræn.
- Vi arbejder ikke så mange timer om året som i de lande vi sammenligner os med.
- Regional indsats kan øge såvel produktivitet som arbejdsindsats.
- Produktiviteten i den private sektor: for lidt konkurrence, dynamik og internationalisering.
- Uddannelsesområdet – væsentlige svagheder i det danske uddannelsessystem – effektiviteten kan øges.
- Produktiviteten kan øges i den offentlige sektor.

Professor Ove Kaj Pedersen havde følgende opmærksomhedspunkter:

- Væksten drives af klynger.
- En kommende strategi skal være proaktiv og fleksibel, således at regionen kan manøvrere i en uforudsigelig fremtid.

Debat om cirkulær økonomi 26. november 2014

- Unge skal i højere grad uddannes til fremtidens behov for innovations- og ressourcetænkning.
- Der skal sættes fokus på at øge innovationskapacitet: nye produktionsprocesser, nye organisationsformer, nye markedsføringsmetoder, nye forretningsmodeller.
- Der skal sættes fokus på at øge energi- og ressourceeffektivitet: energi- og materialeforbrug i forbindelse med udvinding, produktion og salg.
- Det skal gøres det mere attraktivt at skifte spor mod mere bæredygtige løsninger med afsæt i den cirkulære økonomi.
- Ressource- og energieffektiviteten i SMV skal forbedres.

- Virksomhedernes evne til at arbejde i værdikædesystemer, på tværs af virksomheder for at øge forretningsmulighed og ressourceudnyttelse skal øges.
- Sammenhæng mellem virksomheder og forskning skal styrkes.
- Hjælpe SMV'er ud på det globale marked
- Arbejde aktivt i internationale sammenhænge
- Innovationschef Ken Webster fra Ellen MacArthur Foundation havde følgende opmærksomhedspunkter på konferencen om ressourceudfordringen og cirkulær økonomi baseret på undersøgelser foretaget af World Economic Forum og McKinseyinstituttet :
 - Cirkulær Økonomi skaber jobs, økonomisk vækst og øger konkurrenceevnen. CØ skaber innovationskraft.
 - Det kke mere er lønnen, der udgør den væsentligste udfordring for industrien, men råvarerne. Forsyningssikkerhed, kvalitet og prisstabilitet i råvaretilførslen er en stadigt større udfordring.

KLIMA OG RESSOURCER

Reesourcer

- "Omstilling af den danske energiforsyning til 100% vedvarende energi i 2050 giver store udfordringer for forsyningssikkerhed og behovet for at tænke på tværs af forsyningskilder".
- Både de danske kommuner og virksomheder står overfor en lang række udfordringer i forhold til stadigt stigende priser på råvarer og krav om at affald kan genanvendes som nye ressourcer og råvarer. Der er et presserende behov for at tænke på tværs af det offentlige og det private i materialestrømme og kommercialisering. Det er en udfordring at undgå at skabe affald i både produktions- og forbrugsfaserne.
- Den største udfordring for bæredygtig planlægning af råstoffer, forstået som materialer fra grusgrave, er at finde de fornødne ressourcer og kvaliteter i de områder hvor behovet er, som primært er i områder med byudvikling og større vejprojekter. Råstofferne findes/produceres imidlertid ikke altid i den del af regionen, hvor behovet er størst.
- I Region Midtjylland indvindes den største mængde grundvand til drikkevand i den østlige del af regionen, mens man i den vestlige del af regionen indvinder en tilsvarende stor mængde grundvand til markvanding. I den østligste del af regionen er der områder, hvor indvindingskapaciteten har nået sit maksimum i forhold til den tilgængelige ressource. Det forventes derfor, at indvindingsstrukturen og de hidtidige transportafstande af vand vil ændre sig indenfor de næste årtier.
- Benchmarkinganalyser i vandbranchen har vist, at grundet forskellige geologiske forhold i Region Midtjylland er kravene til antallet af borer til indvinding, af den samme mængde grundvand, forskellig alt efter hvor i regionen man befinder sig. I det østjyske er grundvandsmagasinerne eksempelvis mindre, hvilket kræver flere borer og investeringer end i Vestjylland. Tillige er udgifterne til indvinding af vand mindre der,

hvor investeringerne er mindre. Der er derfor stadig plads til effektivisering i vandforsyningsbranchen.

Klimadebatten 24. november 2014

- Lovgivningen om håndtering af klimaudfordringerne giver i dag ikke mulighed for at sikre en strategisk og langsigtet indsats, som det kræves for at håndtere konsekvenserne af klimaforandringerne, hvor det er nødvendigt at involvere interessenter på tværs af organisatoriske grænser for at gennemføre ofte meget bekostelige beslutninger.
- Det er en særlig udfordring, at håndtering af konsekvenserne af klimaforandringerne fordrer strategisk og langsigtet samspil på tværs af interesser og organisatoriske grænser og at løsninger ofte er så bekostelige, at beslutning om etablering udsættes. Derfor er behov for kraftig italesættelse for at få emnet på den politiske dagsorden hos de relevante parter.
- Det er særlig en udfordring, at lovgivningen om håndtering af klimaudfordringerne ikke er tidssvarende.
- Til uddybning kan det oplyses, at kommunerne har udarbejdet klimatilpasningsplaner. Men der er stadig langt til målet og de konkrete løsninger i felten. Dette understreges af efterårets oversvømmelser i eksempelvis Ringkøbing Skjern og Hjørring kommuner.

Regionen, kommunerne og forsyningerne arbejder på at finde integrerede løsninger på den komplekse udfordring.

Energidebatten 28. november 2014

- Der foregår ikke en egentlig koordinering på tværs af kommunegrænser. Det giver risiko for suboptimering, hvor valg af løsninger i én kommune spænder ben for øvrige muligheder. F.eks. beslutning om etablering af store halmforbrugende kraftvarmeverker og bioethanolfabrikker i regionen – der lægger beslag på den samme ressource, som vi kun kan anvende 1 gang.
- Energiressourcer og -forbrug er ikke jævnt fordelt i regionens område. Der er gode forudsætninger for at producere energiressourcer (som vindkraft, biomasse) i Vestjylland og på Djursland, mens det store energiforbrug sker i Østjylland (Det østjyske bybånd). Der mangler incitamenter til, at nogle kommuner producerer mere end til eget forbrug – for at vi alle kommer i mål. Vi har brug for ressourcer til de store byområder.
- Der mangler incitamenter til at sikre lokal opbakning til etablering af store energianlæg som vindmøller og biogasanlæg. Flere og flere store energianlæg droppes på grund af borgerprotester. Det kan betyde en samfundsøkonomisk dyrere omstilling, da f.eks. landvindmøller kun koster det halve samfundsøkonomisk som havvindmøller, og samtidig med risiko for at gå glip af lokale arbejdspladser.
- Biomasseanvendelsen stiger og stiger, og en betydelig del af biomassen, bl.a. træpillerne, importeres. Ressourcen er begrænset, og der er udfordringer med at sikre bæredygtighed, forsyningssikkerhed og en bioøkonomisk anvendelse. Biomassen skal på sigt primært anvendes til produktion af flydende biobrændstoffer i transportsektoren, hvor den i dag anvendes til afbrænding i fjernvarmesektoren.

- Der er p.t. ikke etableret et effektivt og fleksibelt energisystem, hvor f.eks. fjernvarmen udnytter overskudsvindkraft og lagrer energien til perioder uden vind. Fjernvarmesektoren omstiller massivt til biomasse i disse år (pga. fordelagtig økonomi), og i yderst begrænset omfang til nogle af de teknologier vi har brug for i et fremtidigt sammenhængende energisystem, som varmepumper, geotermi og solvarme. Resultatet er endnu større behov for brændsler og afhængighed af import.
- Der er behov for handling. Både Danmark, Region Midtjylland og stort set alle 19 kommuner har vedtaget egne ambitiøse mål for omstilling til vedvarende energi, men vi har brug for mere handling.

Hovedmålene er:

50 % vedvarende energi i 2025 i Region Midtjylland (vi er på ca. 30 % i dag)

100 % vedvarende energi i el- og varmeforsyningen i 2035 i Danmark

100 % i hele energisystemet (inkl. transport) i 2050 i Danmark.

VELFÆRD

- Sundhedsvæsnen er under en voldsom forandring. Store, højt specialiserede enheder betyder anderledes opgaver til den primære sundhedssektor. Det giver behov for at udvikle produkter og services, der kan understøtte udviklingen.
- Udfordringerne på velfærdsområderne er globale og det giver gode muligheder for at udvikle produkter til det globale marked. Der er dog stadig barrierer, der skal overvindes, inden vi kan præsentere de rigtig gode OPI-projekter, hvor både den offentlige og private part samt ikke mindst borgerne har fået værdi ud af samarbejdet.
- Der foregår stadig en udpræget suboptimering både i kommunerne og i regionen. Mange vil opfinde deres eget og samtidig halter det med innovationskulturen i både de offentlige og private virksomheder. Der er således behov for at kunne samarbejde og udvikle på tværs af sektorer.
- Det er uklart for virksomhederne hvor de kan henvende sig med nye ideer og løsninger. Virksomhederne efterspørger gennemsigtighed i beslutningsprocesserne i det offentlige.
- Mindre virksomheder er typisk hurtige og gode samarbejdspartnere, i udvikling af nye løsninger; men har vanskeligt ved at leve op til et komplekst system af krav, når der skal skaleres.
- Det er en voldsom udfordring at flere og flere unge får vanskeligt ved at klare livet og det medfører at de får svært ved at få fodfæste i uddannelsessystemet eller på arbejdsmarkedet og derfor har stor risiko at leve et liv på kanten **af samfundet**.

DEMOGRAFI OG BOSÆTNINGSMØNSTRE

Konference den 11. november 2014

Professor Ove Kaj Pedersen havde følgende opmærksomhedspunkter:

- Byerne er, og i Region Midtjylland især uddannelsesinstitutionerne, dominerende for udvikling.

- Byerne kan med fordel ses i komplementære sammenhænge i stedet for i indbyrdes konkurrence.
- Region Midtjylland skal finde sine komparative fordele – og helst i en international sammenhæng.

Urbanisering 12. december 2014

- Det er en udfordring at finde fokus i de potentialer, en egn kan bidrage med til regionens samlede attraktivitet for bosætning og erhvervsudvikling.
- Fremkommelighed er en udfordring i såvel større byer i vækst som i mindre byer og landdistrikter, hvor urbaniseringen og den generelle ændring i erhvervsstrukturer giver længere til job og service.
- By og land er hinandens forudsætninger. Det kan være en udfordring at finde incitament for den enkelte kommune, byer eller landdistrikt til i praksis at begrænse suboptimering. Borgerne og deres erhvervstilknytning finansierer kommunernes drift og udvikling. Det er derfor en udfordring f.eks. at vige fra en ekspanderende bosætningsstrategi til fordel for at bidrage til regionens samlede behov for grundvandsbeskyttelse og vedvarende energi.
- Tomme boliger og erhvervslokaler - Der er overskud af boliger uden for de store byer. I nogle egne i et omfang, der kan udvikle et indtryk af forfald. Det er en udfordring at nytænke nedbrydning eller anden aktivering af den overflødiggjorte bygningsmasse. I mange byer, også i flere af de større, er der overskud af erhvervslokaler, både til butikker og produktion. Det giver et vigende boligmarked og manglende investeringssikkerhed uden for de store byer.
- Store afstande nødvendiggør fleksible transportformer for at opretholde livskvalitet i landdistrikterne. Det er en udfordring at ændre kulturen omkring kollektiv trafik og inddrage lokale i lokale løsninger. Generelt er det en udfordring at styrke den sociale kapital, og anerkende civilsamfundet som ressource for vækst og udvikling i partnerskaber mellem f.eks. borgere, fonde, kreditforening, myndigheder og erhvervsliv.

Regionsrådets kulturudvalg

- Regionsrådets udvalg for kultur har på en række møder med repræsentanter for kulturinstitutioner drøftet kunstens og kulturens rolle både regionalt og lokalt samt på tværs af byerne og i forhold til bosætning, og erhvervsudvikling især i de kreative erhverv og turismeerhvervet.
- Udvalget har endvidere drøftet kunstens mulige betydning for arkitektur og byudvikling f.eks. Coloured by Jorn i Silkeborg.
- Endelig peger udvalget på betydningen af at udvikle regionale netværk mellem kulturinstitutioner med henblik på at skabe kritisk masse og øget videndeling og læring samt talentudvikling bl.a i forhold folkeskole og ungdomsuddannelser.